

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**S. Augustinus, Episcopus in Africa Hipponensis, Veritatis
Evangelico-Catholicæ In Potioribus Fidei Controversiis
Testis Et Confessor, Contra Bellarminum Et Alios
Scriptores Papæos, antiquos pariter & ...**

Reiser, Anton

Francofvrti, 1678

Lib. II. cap. 1. & seqq. de reliquiis eorundem

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72506](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72506)

particulas quasdam minores, imò lacinias non ratò de Vestimentis ipsorum singulari honore, ex. gr. genibus flexis, manibus in Cœlum sublatis, osculo etiam præbito, & quæ plura Superstitionis Idololatræ documenta notantur, adficiunt, vix negabunt, *animi etiam subjectione se ad illa ferri*, ac comet ipso agnoscent hæc seipsis præstantiora. *Quartam* denique Anatomicus Epitomator ipse vidit indigere uberiori demonstratione, id eò eam prolixiorẽ dare laboravit, quamvis parùm proficiens, & rem ipsam magis involvens, quàm evolvens, quandoque etiam contra seipsum dicens testimonium. Ut brevibus hoc expediatur, ad statum Controversiæ non pertinet, quæ de cultu & honore Parentibus & aliis Majoribus debito habet, quem neque Augustinus vocavit in dubium, nec Evangelici, quod constat & manifestum est. Agnosimus nimirùm & urgemus quàm maximè, Augustinum hic disputare contra cultum Sanctorum, *quatenus pertinet ad religionem*, quam ubi videmus distingui inter primariam & secundariam, non possumus aliter, quin dicamus, esse illud non solum contra Scripturam, sed & contra Augustini mentem, iis etiam verbis expressam, quæ iteratò hic legi digna sunt: *Religiet nos Religio uni Deo omnipotenti, quia inter mentem nostram & Deum nulla est interposita creatura.* Hæc dum ex Augustini Sententia sunt & manent certa atque indubia, nullus superest locus huic limitationi, per quam *videtur aliquid esse Religionis*, quod præter Deum hominibus etiam atque Angelis possit adtribui. Impertinens iterùm est allegatio verborum Christi *contra Vitæ, victus & vestitus curam*, nisi quatenus Evangelici ea sibi ita possunt adplicare ac dicere, quod, quemadmodum Scriptura utriusque Testamenti sufficienter alibi expressit, quousque nominis cura in temporalibus se extendat, ita Augustinus in hoc eodem testimonio satis clarè significavit, quo honore adficiendi sint Sancti, excluso tamen omni cultu religioso. Cætera, quæ subsequuntur, sine ullà difficultate possunt debitis expediri responsis, modò mens Augustini ritè attendatur partim ex modo dictis, partim ex iis, quæ contra Bellarminum ad hoc idem testimonium sunt observata, ne semper eadem cogamur oberrare chordà, ac nimiam Lectoris patientia in prolixiori frivolarum objectionum Examine contra decorum & cum fastidio abuti.

LIBRI SECUNDI

DE

ECCLESIA TRIUMPHANTE,

CAPVT PRIMUM & seqq.

DE

Reliquiis Sanctorum.

UT quæ Evangelicorum circa hanc Quæstionem sit Sententia, ab initio fiat perspicuum, eòque sit opera facilior vel vindicandi, vel explicandi, àque impertinentibus Bellarmini citationibus liberandi loca Augustini instituto huic aliquatenus interuentia, placet in antecessum audire ipsius augustissimi Doctoris de hoc argumento confessionem, verbis sequentibus expressam: *Non contemnenda sunt & abijcienda de- lib. I. de*
functorum corpora, maximèque iustorum ac fidelium, quibus tanquam Organis & Vasis ad Civ. Dei,
omnia Bona opera Sanctus usus est Spiritus. Si enim paterna Vestis & Annulus, ac si quid hu- cap. 13.
*jusmodi, tanto charius est posteris, quanto erga parentes major extitit affectus; nullo modo ipsa spernenda sunt corpora, quæ utique multò familiarius atque conjunctius, quàm quælibet indumenta gestamus, hæc enim non ad ornamentum vel adiutorium, quod adhibetur extrinsecus, sed ad ipsam hominis naturam pertinent. Unde & antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt, Exequia celebrata, & sepultura provisã; ipsique, dum viverent, de sepeliendis vel etiam transferendis corporibus suis mandaverunt filiis. Id ubi aliquibus ex Sacrà Scripturã exemplis probatum fecit, hæc porrò subjunxit: *Istæ autoritates non hoc admonent, quod ullus insit cadaveribus sensus, sed ad DEI providentiam, cui placent etiam talia pietatis officia, corpora quoque mortuorum pertinere significant, propter Fidem resurrectionis adstruendam. Vbi & illud salubriter discitur, quanta possit esse remuneratio pro Eleemosynis, quas viventibus & sentientibus exhibemus, si neque hoc apud Deum perit, quod ex animis hominum membris officii diligentiaque persolvitur.* Evangelicorum mentem de hæc Quæstione Sanctus Pater expressit, cujus verba pleraque hic laudata Gratia-*

nus etiam Juri Canonico inseruit. Hanc si attendamus, erit manifestum, non parvam inferri Evangelicis injuriam, si Sanctorum & reliquiarum ab eis vel corporum contemptoribus accenseantur, qui inter hos ex unâ, & alterâ parte nimios earum vel eorum cultores mediâ quasi & regiâ incedentes viâ, abufum hæcenus, id est, si vero nomine rem velimus describere, ipsam Lipsano- & Scelecto-latriam & duliam, ad debitum soli Deo honorem defendendum, Scripturâ & ipsâ Antiquitate orthodoxâ, exque eâ Augustino etiam duce, ex debito reprehendunt, sequemet ab hujus culpandæ Superstitionis crimine præservârunt, ne videlicet inveniantur in eorum numero, quos suo jam tempore Augustinus dixit *Sepulchrorum adoratores*, vel etiam turpiter seduci se patiantur, per gloriosos reliquiarum jaçtatores, cujus generis Infitores suo itidem tempore non adedò raros fuisse, idem Sanctus Doctor conquestus est graviter, contra *hypocritas sub Monachorum habitu usquequaque dispersos, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes* agens, de iis testatus, *quod mentem Martyrum, si tamen Martyrum, venditent*; cautiore etiam magis magisque facti, per ea quæ eruditissimus hoc tempore Sorbonista *Launojus* post alios ingenue, ut solet, orbi Catholico suppeditavit in accuratissimo Tractatu de curâ *Ecclesiæ pro Sanctorum reliquiis*, plurima exhibens notatu dignissima, quibus non observatis facile simplicioribus per suppositionem reliquiarum spuriam imponi posse, quin Experimentiâ constet, nemini ex prudentioribus non indubium est. Quid ad utrumque hoc Augustini testimonium de Sepulchrorum adoratoribus & reliquiarum, quamvis suspectarum, venditoribus respondeat Bellarminus, suo videbimus loco. Nunc ea inter ante, quàm Ejus pro cultu reliquiarum argumenta subjiciantur examini, Centuriatores *Magdeburgici* à gravi accusatione vindicandi sunt. Inter ea enim mendacia, quæ circa hujus Quæstionis tractationem Bellarminus eis impingit, hoc numero & ordine tertium recentet, quod sequentia Augustino adscripserint: *Superstitiosum & magnum multitudinis concursum ad reliquias Stephani in Africanam usque factum; dementatis populis quibusdam illusionibus, quæ pro Miraculis sint habitæ*, de quibus ipse nonnet, *quod sit totum illud à Centuriatoribus citatum caput legamus, non inveniri usquam Superstitionis vel illusionis nomen, sed tantam erga sacras reliquias Pietatem, ut hic Augustini locus videatur esse satis ad omnes nebulas hereticorum dissipandas.* Addit, neque solum hoc esse *Magdeburgensium impudens mendacium, sed peccatum etiam in Spiritum Sanctum, quod testatissima Dei miracula vocent illusiones; & præterea manifestam esse insaniam, cum Augustinum, Virum Sapientissimum, quasi pueriliter ludentem faciant.* Nam cum toto capite Fidem catholicam veris non carere Miraculis probare contendat, nonne profus insaniret, secumque ipso & cum fide pugnaret, si Miracula, quibus Fidem probari dicit, ipsemet illusiones appellaret, & populum, qui illis credit, *superstitiosum & dementatum diceret.* Verùm salva res est, Bellarmine! *Magdeburgici* Centuriatores non ita in luto mendacii hærent, ut tibi quidem videatur, prolixaque eos inde extrahendi opera sit necessaria. Nimirum in eâ extra dubium fuerunt opinione, in quâ *Ludovicum Vivem*, Papistam fuisse indicatum fuit supra, in Commentariis ad hoc Augustini opus scribentem, *Non esse dubium, quin multa in hoc capite sint addita velut declarandi gratiâ ab iis, qui omnia magnorum Authorum Scripta spurcis manibus suis contaminabant.* Mentitus igitur sit & *Ludovicus Vivem*, illustri Elogio ornatus à *Sixto Senensi*, ejus Ordinis Scriptore, qui ob causas non ignotas odio fatali contra eum ardet; mentitus, inquam, sit, commiserit & ille peccatum in Spiritum Sanctum, manifestè & is insanierit, dum ea in dubium vocat miracula, à que spurcis manibus Augustini opus scribit contaminatum, de quibus tamen Bellarminus existimat, quod testatissima fuerint miracula, quibus Fidem Catholicam non carere Augustinus probare contendit. Centuriatoribus autem *Magdeburgicis*, dum non improbabili stetit Sententia, multum Superstitionis pariter & illusionis hic intercessisse, nescio, an jure meritoque imputari possit tam grande mendacium, tam grave piaculum, tantâ insuper insaniam, quâ eos manifestè Bellarminus scribit insanire, existimantes nimirum, neque Augustinum aliter sensurum, si de his ad illustre opus suum adfumentis judicium ferre debuisset, longè illustrius de Miraculis per Scripturam Sacram commendatis, quàm de iis, quæ humanâ solùm autoritate nituntur, censens, id quod supra sufficienter ex hoc ipso demonstratum fuit loco. Non autem hic prætermittendum, quod à Bellarmino est prætermisum, eosdem Centuriatores *Magdeburgicos* ibidem, de hac Superstitione circa reliquias Sanctorum agentes, in proximè sequentibus ex eodem Augustini opere scripsisse, *celeberrimâ veneratione frequentatâ fuisse tunc Martyria faminarum quarundam, quæ Persecutionis*

de morib.
 Eccles.
 cap. 34.
 de opere
 Monach.
 cap. 28.

lib. 22. de
 Civ. Dei,
 cap. 8.

Bibl. S.
 lib. 4 p. m.
 334 vid.
 Catal. in
 candore
 Lillii,
 num. 137.

lib. 1.
 cap. 26.

tionis tempore semetipsas in flumen quoddam precipitaverint, sectatores suæ pudicitia effugiendo, de quibus ipse Sanctus Doctor dubitaverit, an rectè hoc factum sit, an secus? Non planè nullius operæ fuisset pretium, si Bellarminus suum interposuisset iudicium, indicans, quid de eorum reliquiis à superstitioso & simplici populo cultis statuendum sit, de quorum Martyrio manifestissima sunt dubitandi causæ, an verè & propriè Martyres Christi sint & dici debeant? Sed cortex fuit dentibus Bellarmini durior, malens nucleum relinquere, quàm illis aliquod inferre damnum; Evangelicis indè etiam confirmatis, plurima in reliquiarum cultu occurrere, quæ rem hanc non parùm facere queunt suspectam. Verùm, ut adhuc semel de *Magdeburgicis* Centuriatoribus mentionem in gratiam Veritatis porrò inquirendæ facimus, sit ita, alienam mentem adscripserint Augustino contendèti juxta Bellarminum probare, Fidem Catholicam veris non carere Miraculis, & miracula ad memoriam Stephani Martyris facta ad eorum numerum referenti, de quibus tamen *Ludovicus Vives* nos dubios fecit; an probabitur indè, Sanctos ideò invocandos, ac corpora eorum singulari cultu veneranda esse, quem eis hodie à Papais attribui videmus? Id certè Augustinus non dixit, neque salvis hypothësis suis dicere aut scribere potuit, quidquid etiam Bellarmino videatur. De cætero sicut Augustinus corpora sanctè & in verâ Fide ex hoc Seculo decedentium debito honore privari noluit, ita nec Evangelici tam omnis Christianæ honestatis hostes sunt, ut injuriâ vel ignominia adficiendas censeant reliquias eorum, quos in Vitâ non solum DEO constanter servasse, sed post mortem quoque DEO gratos, ac ejusdem Gratiæ prioris participes esse non dubitant. Atque hinc, quidquid Bellarminus præter Scripturâ dicta, Conciliorum decreta, aliorum quoque Patrum & Ecclesiæ Doctorum testimonia, ex Augustino etiam ad probandam Lipsano. & Sceletolatriam & duliam adducit, nobis nullo planè modo adversatur. Nullâ nimirum rigidiori censurâ dignum putamus, quod Augustinus quondam ad CoEpiscopum quendam suum de honestis duabus Matronis, Matre viduâ & Filiâ virgine scripsit: *Portant secum reliquias Beatissimi & gloriosissimi Martyris Stephani, quas non ignorat Sanctitas vestra, sicut & nos fecimus, quàm convenienter honorare debeatis.* Ostendantur nobis hodiernum hujus Sancti Martyris, vel alterius Sancti cujusdam reliquiæ, sed indubitatæ & minus suspectæ, quin convenienti honore juxta Augustini monitum sumus excepturi, nemo dubitet. Cur enim id non faceremus reliquiis & corporibus Sanctorum, tot Gratiis à DEO torque Miraculis è Cælo illustratorum; cum eorum etiam corporibus debitum non denegemus, qui ut multum impares Sanctitate, nobis tamen vel Sanguinis vel Amicitia, vel ejusdem Fidei Confessionis vinculo propius & ante alios conjuncti fuerunt; ejusdem, inquam, Fidei. Quid enim de Sepulturâ & honore eorum, qui extra Ecclesiæ gremium moriuntur, in primis juxta rigorem zelotarum inter Romanenses sit statuendum, præter alios *Spondanus*, Appamiarum Gallia Narbonensis Episcopus, prolixo de *Cæmeteriis Sacris* opere ostendit.

Epist. 103.
ad Quint.

Et ut in Augustini testimoniorum evolutione pro reliquiarum cultu pergamus, prætermisso, quod de miraculis ad reliquias Stephani factis ex opere de Civitate DEI modò observavimus, admittamus & quâ sumus facilitate præditi, verum esse credamus, quod de S. *Vincenzio* in secundo Sermone de Eo sub Augustini nomine legi commendat Bellarminus, *corpus nimirum Ejus expositum feris à corvo mirabiliter defensum, & projectum in aquas mergi non potuisse*; neque vocemus in dubium, quod alibi idem Sanctus Doctor de corporibus Gervasii & Protasii memorat, *quod videlicet incorrupta per An-* nos plures à Deo fuerint conservata, ut suo tempore propalarentur, & quæ alia huc pertinere videntur. Quin & insuper nec omnimodè improbemus antiquorum ab Augustino alicubi insinuatam & à Bellarmino ob id ipsum tanto opere commendatum morem, *Reliquias Martyrum sub Altaribus recondendi & sepeliendi*, quem tamen multum adjumenti tulisse ad infecutum postea indebitum earum cultum & honorem credere fas est; addo, id quod Bellarmino non observatum, laudatus modò *Cæmeteriorum Sacrorum* descriptor cum pluribus aliis ex Augustino advertit, & in gratiam Lectoris descripsit: *non-nullos mortuorum vel in somnis, vel alio quocunque modo adparuisse viventibus, atque ubi eorum corpora jacerent inhumata, nescientibus, locisque monstratis admonuisse, ut sibi Sepultura, quæ defuerat, præberetur*, Augustino hanc ex mente suâ censuram adscribente: *Hæc si falsa esse responderimus, contra quorundam Scripta fidelium, & contra eorum sensus, qui talia sibi accidisse confirmant, impudenter venire videbimur; & insuper addente fieri hæc, non quod ista mortui sentiant, sed Angelicis operationibus, sive permittatur desuper,*

lib. 9.
Confess.
cap. 7.Serm. II.
de Sanct.lib. I.
Part. II.
cap. 7.
pag. 195.de curâ
pro mort.
c. 10.

sive jubeatur, idque vel ad solatium vivorum, quibus adparent mortuorum imagines, vel ut his admonitionibus generi humano sepultura commendetur humanitas. Sint, inquam, hæc vera & que Augustino agnita & commendata, quanquam fortè non desint, quæ circa hæc & talia, præprimis circa morem reliquias Martyrum sub Altaribus recondendi & sepeliendi, possint animadverti, si hoc jam primariò ageretur; at nullas exindè licet observare pro cultu & invocatione Sanctorum vel reliquiarum ab eis consequentiarum rationes, quas dum exsculpere laboravit Bellarminus, aliâ usum se, quam quæ hæctenus communiter obtinuit, Dialecticâ & disputandi methodo ostendit, eâ nimirum, quâ aliquid non quidem secundum Dialecticorum, sed tamen secundum prudentiæ regulas sequi, de Igne Purgatorio agens supra scripsit, absurdissimus & simul imprudentissimus disputandi artifex, ea à se invicem separans, quæ quam-maximè esse debere conjuncta, imò conjunctissima.

Missis igitur hisce, quæ nihil ad rem facere videntur, ea nunc videamus, quibus objecta ex Augustino *contra Sepulchrorum adoratores & reliquiarum venditores* loca diluere conatur Bellarminus, ad priorem ita scribens: *Dico, Eum vocare Sepulchrorum adoratores quosdam, qui, ut ipse putabat, Sacrificium Panis & Vini aliarumque epularum Manibus defunctorum obferebant, & deindè iisdem cibus & Vino se ingurgitabant & inebriabant.* Sed aliqua Augustini verba addit: *Sed hæc scripsit in initio Conversionis suæ. Postmodum verò reprehendit quidem illam consuetudinem, sed non tanquam Idololatriam. Nam alibi dicit, Matrem suam consuevisse ex pietate id facere, sed Mediolani ab Ambrosio Clericis fuisse prohibitam; Ambrosius enim prohibuerat istam consuetudinem, ne daretur occasio ebrietati, & quia videbatur ad finis superstitioni gentiliū, licet integro id à Christianis fieret animo. Idem etiam dicit Augustinus, meliores Christianos id non facere; eos autem, qui id faciant, non sacrificare defunctis Martyribus, sed ponere super tumulos Sanctorum epulas, ut à DEO per Martyrum merita sanctificentur.* Pergit: *Quod autem Augustinus non putaverit malum, venerari sepulchra Sanctorum, indè patet, quod alibi scripsit: Videtis Imperii nobilissimū eminentissimū culmen ad sepulchrum Petri piscatoris Diademate submisso supplicare.* Et nota, *Augustinum hæc scribere idololatriæ, ut ostendat, Idolorum cultum à Christianis destructum: Præterea Augustinus, cum reprehendit adoratores Sepulchrorum, cerè non reprehendit Chrysostomum & Hieronymum, sed turbas imperitorum. Atqui Chrysostomus dicit, Tumulos Martyrum adoremus: Et Hieronymus ad Marcellam, ut migret Bethlehemum, scribit, Sepulchra & cineres Iohannæ Baptiste, Elisei & Abdiæ merito adorari à fidelibus in Palestinâ.* Ad posteriorem Augustini locum de reliquiarum venditoribus dicit Bellarminus, *non mirum, si Augustinus dubitaverit de reliquiis, quas privati quidam homines circumtulervnt; hic autem de iis agitur reliquiis, quæ in Templis publicè conserventur.* Ad singula breviter erit respondendum. Et quidem quod attinet priorem Augustini locum, is ita pleno textu habet: *Nolite consecrari turbas imperitorum, qui vel in ipsâ religione verâ sunt superstitiosi, vel in libidinibus dediti, ut obliti sint, quid promiserint Deo. Novi, multos esse Sepulchrorum & picturarum adoratores; novi, multos esse, qui luxuriosissimè super mortuos bibant, & epulas cadaveribus exhibentes seipsos super sepultos sepeliant, & voracitates suas ebriitatesque deputent religioni.* Patet exindè, Bellarminum non sine insigni fraudulentiæ documento ad pervertendam Augustini mentem non ita adeòque obscuram, ea in Eius verbis in unum compingere, deque unâ re dicta velle intelligi, quæ ipse Doctor augustissimus expressè per particulam disjunctivam *vel* voluit separata, alios perstringens tanquam *superstitiosos sepulchrorum adoratores*, alios verò tanquam *luxuriosos & indè etiam libidinosos epularum ad Sepulchra Martyrum sectatores*, utrosque tanquam Christianissimi scandala omninò fugiendos. Hoc si observetur, per se cadunt ea, quæ Bellarminus partim ex libris Confessionum, partim ex scripto de Civitate Dei citavit, utpotè ad præsens Institutum impertinentia; quin & ita insuper comparata, ut potius contra Bellarminum, quam pro Eo possint inservire. Adde, etiam id, quod idem Bellarminus excipit, ad priorem quoque hujus Testimonii partem contra Sepulchrorum adoratores posset trahi, scripsisse Eum hæc in initio Conversionis suæ; nihil tamen id oberit, nisi demonstraretur, Eum id postmodum alibi retractasse suamque super eâ mutasse Sententiam. Illud autem de *supplicationibus Imperatorum* non amplius gentiliū, sed Christianorum ad sepulchrum Petri, cui simile quid ex Epistolâ sequente Bellarminum, sed fide sublesta laudasse paulò ante notavimus, nihil aliud significat, quam Imperatores Christianos Divino cultui vacasse ad sepulchrum Petri, non verò Petrum

vid. Dal-
læj, de ob-
jecto cul-
tûs, lib. 4.
cap. 10.
pag. 672.
seqq.

lib. 6 Con-
fess. c. 2.

lib. 8, de
Civ. Dei,
cap. 27.

Epist. 42.
ad Ma-
daur.

Serm. in
SS. Invent.
& Max.

Petrum, sed ipsum invocasse Deum. Et quamvis Instituti ratio non patiat, *Chryso-*
stomi & Hieronymi dicta vel scripta vindicare, nobis de Augustini hic autoritate so-
 lum sollicitis; quia tamen Bellarminus utrumque Augustino juxta Evangelicorum
 Sententiam opponere videtur, consensus Eorum breviter vindicari debet. Et quidem
 quoad *Chryso-stomi* verba à Bellarmino laudata, ostendit è Textu Græco *Chamierus*, Panfr.
Tom. II.
lib. 19.
c. 4. n. 11. ea nullum planè locum ibi habere, sed alium longè sensum exhibere. Hinc & Inter-
 pres Latinus loco verbi *adoremus*, habet verbum *adornemus*, quamvis ne sic quidem
 autem Doctoris mentem accuratè expresserit. Ad *Hieronymi* monitum, quod nomine
Paulæ & Eustochii ad Marcellam, Nobilem Romanam scripsit, ad Bethlehemiticum
 vocans & invitans consortium, illud observasse sufficiat, quod de adorationis ritu ex
 alio Hieronymi loco adnotavit *Ludovicus de la Cerda*, ex *Cassiodoro* etiam, illustri Advers. S.
cap. 177.
num. 7. &
cap. 168.
n. 12. conf
de Roa.
Sing. S.
Tom. I.
lib. 4. c. 3.
p. m. 368. suo tempore inter Romanos Scriptore, explicans, quid sit *adorare purpuram Impera-*
toris; cum inde manifestum sit, ritum adorationis non semper ipsum invocationis
 cultum post se traxisse, sed pro externo quodam honoris documento habitum fuisse,
 cultum soli Deo debitum nihil quidquam imminuente vel immutante. De cætero
 ut ad Augustinum in hac Quæstione adhuc semel redeam, qui metus ipsum ob reli-
 quias Martyrum non omnino indubias tenuit ancipitem, hodiernum quosvis de veri-
 tate rei sollicitos facere potest & debet cautiore, ne quasvis Sanctorum reliquias, etiam
quæ in Templis adservantur, pro indubitatis agnoscant, cum non unius modi ratione
 ut plurimum videantur suspectæ, fraude piâ, vel potius impiâ hic & ibi obviâ, de quâ
 alii alibi amplissimè. Et si, quod insuper addendum, de singulis & omnibus Sancto-
 rum reliquiis, quæ hodie ubivis, ubi simplex Superstitio & superstitiosa simplicitas ex
 unâ, ex altera autem parte simpliciores seducendi libido cum impiis hisce fraudibus
 obtinet regnum, non ita parè, sed magno satis numero ostentantur, liquidò con-
 staret, esse eas verè eorum reliquias, quorum nomina communiter præ se ferunt;
 nunquam tamen Evangelicis persuadebitur, ut illo eas venerentur cultu, quem eis
 à Romanensibus vident exhiberi, nullò videlicet mandato ex Sacra Scripturâ instru-
 ctis, nullo etiam exemplo ad imitationem ductis, quin & nullâ à Deo promissione ad
 id invitatis, & quod pro Instituti ratione in specie venit notandum, Augustino nullibi
 suâ autoritate vel testimonio hunc cultum adprobante, sed omni modo potius repro-
 bante & damnante. Placet nunc loco coronidis subungere, quod ante hæc duo secula
Peraldus, Ordinis Dominicani Scriptor & Episcopus Lugdunensis, in Virtutum &
 Vitiorum summâ graviter monuit: *Si vestes, quæ tetigerunt Salvatorem, pro reliquiis ha-*
bentur; quare Verba, quæ proceperunt de ore Ejus, pro reliquiis non habentur? Nullum ver-
borum istorum negligendum esset. Quibus non multum dissimilia sub hujus Seculi initium
Lorinus in suis ad priorè Petri Epistolam Prolegomenis scripsit: *Major habenda ratio*
sacrorum Petri Scriptorum, quam quorum tanta est habita, scilicet, vinculorum, gladii,
quo abscedit Malcho auriculam, ossium, sepulchri. Tom. I.
Part. 5.
mox à
princ.

Quæ ad locum Augustini de *Sepulchrorum & Picturarum adoratoribus* ex opere de
Moribus Ecclesie observavimus respondere Bellarminum; ea non placere Epitomatori
 operum Augustini *Matthia Hauzerio*, Ordinis Francisci, patet ex altero *Anatomie* To-
 mo, ubi ad hoc Augustini testimonium observavit sequentia: *Cardinalis Bellarminus*
videtur fateri, illum ab usum vel fuisse, vel ab Augustino suæ Conversionis initio
fuisse tributum Idololatriæ. Sed nec fuisse patet, quia hujus nulla apud ullum extat
memoria, nec est credibile, Christianos recens conversos ab Idololatria gentilium
adhuc vigente tam citò potuisse ad similem declinare; nec ab Augustino fuisse tributum
Idololatriæ, sed tantum minori alicui Superstitioni, patet ex frequenti revelatione &
commendatione publicæ alicujus venerationis sacrarum reliquiarum & Imaginum,
sub titulo etiam adorationis. Verum non est opus ab hoc textu refugere ad alios.
 Nam fuisset magnæ temeritatis in Augustino, ex adoratione externâ & publicâ con-
 demnare multos Christianos idololatriæ internæ. Deindè, si quid talis temeritatis
 tunc subrepisset Augustino, retractasset sine dubio. Denique hunc & plures abu-
 sus ibidem tribuit tantum superstitioni cuidam in ipsâ religione verâ. Itaque respon-
 deo, inquit, hinc non tantum non reprobari cultum ac venerationem sacrarum
 reliquiarum ac Imaginum, sed etiam adprobari plurimum. Hoc enim ipso,
 quo improbat ab usum illum publicum circa Sepulchra sacra & Imagines, satis
 adprobat, ex tunc fuisse eorum aliquem usum publicum & religiosum alicujus sal-

tem venerationis, neque hunc usum abolendum vel abolitum fuisse propter abusum illum. Deinde, hoc ipso, quo non obstante hoc abusu Augustinus sese ad Catholicam convertit Ecclesiam, eamque ab illo & aliis excusat abusibus, quos & ipsa condemnat, scribit, & corrigere studet; convincit hæreseos omnes, qui sub prætextu similium abusu sese à Catholica præscindunt Ecclesia, quæ explicatis & adprobatis variis usus piis sacrarum Reliquiarum ac Imaginum omnes earum abusus tam severe condemnavit & corrigendos decrevit, Sessione post vigesimam quintâ Synodi Tridentinæ. Porro licet esse possint varii factorum Sepulchrorum ac Imaginum abusus Idololatria minores, videtur tamen hic per Sepulchrorum & picturarum adoratores significari abusus quidam adorationis seu venerationis ex quadam potius admiratione & animi intentione ad materiam pretiosam & formas elegantes, quàm ad res sacras contentas aut significatas. Ita *Epitomator Anatomicus*, plura in his Augustini verbis observans, quam Bellarminus, accuratius nimirum interiora eorum penetrare sibi vilis Anatomicorum more, quæ nulli antehac conspiciere fuit concessum, gratulatione hinc debita excipiendus merito, nisi ea etiam se vidisse existimavisset, è somno fortitân & Insomnio excitatus, quorum nulla planè vestigia iplemet agnosceret Augustinus, si redivo mentem suam explicare concederetur. Ea certè sunt argumenta, quibus partim explodit Bellarmini responsum, partim verò suum, quod ex Ingenii singularis thesuro prodit, nititur confirmare, quæ aliquod Judicii deliquium non obscure præ se ferunt, brevi Elencho perstringenda. Nam quæ est consequentia, quæso, abusum negare ideò, quia nullus præter Augustinum Scriptor ejus facit mentionem; quasi verò Augustinus non sufficeret solus? Et quàm brevis fuit memoriæ *Anatomicus*, aut quàm negligens lector responsi à Bellarmino dati, qui contra hunc abusum, & quæ eidem erant adjuncta, ad *Ambrosii* eum reprobantis auctoritatem provocavit, ut vidimus. Nec adeò mirum debet videri, Christianos recens conversos ab idololatria gentilium adhuc vigente tam citò potuisse ad similem declinare, cum quæ vis sit Superstitionis in hominum animis, & inde tanquam ex fonte provenientis Idololatriæ, si nullum aliud exemplum prosteret, sufficere posset Israelitarum ab Ægyptiorum Idololatria liberatorum quidem, sed non ita diu post lapsorum in similem, & certo respectu graviorem. Quæ præterea de *minori* habet Superstitione, sibi met ipsi fingit contra mentem Augustini; operæque pretium fecisset, si ex frequenti relatione & commendatione venerationis reliquiarum, sub titulo præsertim adorationis, quam adscribit Augustino, unicùm modò documentum Lectori Veritatis studioso post Bellarminum exhibuisset, quod dum intermisit, in vanum se id jactâsse ostendit. Dum verò temeritatis accusat Augustinum, si ex adoratione externâ condemnasset Christianos *Idololatriæ internæ*, opus erit, ut ejus quoque reum faciat ipsummet Christum, quod impium cogitatu saltem, qui ab externâ Nominis sui negatione ad internam argumentatus est. Quia autem nullius hic temeritatis reus est Augustinus, nulla fuit retractatio necessaria. Insuper impertinentissimè ex iisdem Augustini verbis cultum reliquiarum adprobati putat, quasi improbando abusum tanquam idololatrias castigaverit Augustinus. De cætero magnum est manetque discrimen inter Ecclesiam verè Catholicam tempore Augustini, & Ecclesiam Papalem tempore reformationis, quæ etsi postmodum per Patres in Synodo Tridentinâ confertptos videri voluit corrigere velle abusus idololatrias, *Roma* tamen mansit hodieque *irreformabilis*, de quo vel nupera testantur *Monita* sub Beatæ Virginis *Mariæ* nomine ad *indiscretos cultores Ejus* scripta, Indici Romano proximè inlata. Ultimò videtur operâ facili per non videtur suo remittitur Authori, Augustino adhuc teste Veritatis Anti-Idololatrico.

CAPVT QVINTVM & seqq.

DE

Imaginibus DEI & Sanctorum, eorumque cultu.

Ampliorem nunc ingredimur campum, in quo decurrendum nobis erit itinere aliquantò prolixiori, donec missionem à Bellarmino impetremus, cujus & hic vestigia pressò pede in vindicandâ Augustini auctoritate pro Evangelicorum Sententiâ sequi placet, notatâ sub initium aliqua Bellarmini contradictione, qui dum suprâ de cultu San-